

Kreipimasis į Lietuvos Respublikos Seimo pirmininkę Viktoriją Čmilytę

Gerb. Seimo pirmininke,

Su dideliu nerimu stebime procesus, pastaruoju metu vykstančius Lietuvos gyventojų ir genocido rezistencijos tyrimų centre (toliau LGGRTC), kuriam yra patikėta itin svarbi ir visuomeniškai atsakinga misija vykdyti trauminių XX amžiaus istorijos įvykių tyrimą. Akivaizdu, kad tokia užduotis gali būti sėkmingai vykdoma tik laikantis pačių aukščiausių mokslinio tyrimo kokybės ir akademinio sąžiningumo kriterijų, gerbiant tyrėjo laisvę ir jo pareigą apginti savo interpretacijas akademinėje diskusijoje. Esami duomenys leidžia teigti, kad 2020 m. vasarą pasikeitus LGGRTC generaliniam direktoriui, jo veiklos kryptį pradėjo lemti ne atodaira į ekspertinę mokslininkų nuomonę, o politizuotas, elementarius istorinių šaltinių kritikos reikalavimus ignoruojantis požiūris į jautrius, visuomenę skaldančius skaudžios praeities įvykius. Matomos pastangos varžyti LGGRTC dirbančių tyrėjų laisvę, pajungti jų tyrimus menkai pagrįstų idėjų sklaidai, o pačią instituciją paversti primityviai suprantamo informacinio karo citadele. Dėl to LGGRTC palieka arba yra atleidžiami aukštos kvalifikacijos specialistai, mažinamos šios institucijos galimybės kompetentingai atlikti jai patikėtas užduotis.

Atsižvelgdami į tai, šį raštą pasirašantieji pareiškia, kad esamomis sąlygomis nemato galimybių toliau bendradarbiauti su LGGRTC ir atsiriboja nuo neprofesionalių jį reprezentuojančių asmenų pareiškimų. LGGRTC generalinio direktoriaus paskyrimo procedūros metu istorikai raštu ir žodžiu buvo pareiškę savo nuogąstavimus dėl rizikų skubotai skiriant į įstaigos vadovo pareigas asmenį, neturintį reikiamų kompetencijų, tačiau į jas nebuvo atsižvelgta. Jausdami atsakomybę už visuomenės sveikatai labai reikalingų tyrimų ateitį, dar kartą kviečiame už LGGRTC priežiūrą atsakingas institucijas ir asmenis kuo skubiau imtis būtinų veiksmų, kurie atkurtų akademinės bendruomenės pasitikėjimą šia institucija. Mūsų manymu, prie to prisidėtų ne vien vadovo atsakomybės ir kompetencijos klausimo svarstymas, bet ir politinės LGGRTC kontrolės mažinimas, panaikinant dabar prie LGGRTC veikiančią visuomeninę tarybą. Vietoj jos siūlome atkurti LGGRTC nuostatuose numatytus akademinės savikontrolės mechanizmus, konsultuojantis su istorikų bendruomene imtis kitų įstaigos akademinio prestižo atkūrimo veiksmų. Pirmas žingsnis šia linkme galėtų būti sudarymas mokslinės tarybos, į kurią savo atstovus deleguotų svarbiausios šalies akademinės institucijos, vykdančios istorijos tyrimus.

Pagarbiai

Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto dekanė dr. Loreta Skurvydaitė

Lietuvos istorijos instituto direktorius hab. dr. Alvydas Nikžentaitis

Klaipėdos universiteto Baltijos regiono Istorijos ir archeologijos instituto direktorius prof. Vasilijus Safronovas

Vytauto Didžiojo universiteto Istorijos katedros vedėjas prof. Marius Sirutavičius